

Koudumer zeeheld veroverde New York op de Engelsen, nu in Fries Scheepvaart Museum

Van zaterdag 3 februari tot zondag 6 mei staat de Koudumer zeeheld Jacob Benckes centraal in een tentoonstelling in het Fries Scheepvaart Museum in Sneek. Naast replica's van portretten van Jacob en zijn verloofde Ingena, zijn er vele voorwerpen te zien, die de herinnering aan Jacob Benckes en zijn daden weer levend maken. Scheepsmodellen en oude zeekaarten, scheepskanonnen en portretten van familie. Ze geven kleur aan het verhaal van deze vergeten zeeheld. Tegelijk plaatsen we ook kanttekeningen bij de heldenstatus. Want was de zin van al die koloniale veroveringen en bloedige zeeslagen?

Jacob Benckes veroverde in 1673 New York op de Engelsen. Omdat de Staten-Generaal andere belangen hadden, werd Engeland al snel weer heer en meester in New York. Onder commando van Michiel de Ruyter was Jacob Benckes in 1667 kapitein op een van de schepen die de tocht naar Chatham ondernamen en daar de beste Engelse schepen veroverden of in brand staken. Ook bij de Slag bij Solebay (1672) stond Jacob zijn mannetje. Een jaar later had Jacob Benckes een missie in het Caribisch gebied. Hij trok daar op met de Zeeuwse vloot van Cornelis Evertsen. Samen veroverden ze enkele eilanden, bijvoorbeeld Sint-Eustatius.

Tegen de Engelsen leverden ze strijd in Virginia, waarna ze doorvoeren naar New York. Dat was een Nederlandse nederzetting (Nieuw Amsterdam) die in 1664 zonder al te veel moeite door de Engelsen was bezet. Benckes en Evertsen hadden vanuit het vaderland geen officiële opdracht de stad te heroveren, maar probeerden het toch. En dat lukte wonderwel. Dankzij Benckes was New York dus weer even Nederlands grondgebied. Maar lang duurde het niet. Bij de Vrede van Westminster (1674) werd Nieuw Amsterdam weer New York. De gewesten Holland en Zeeland hadden weinig belang bij deze kolonie, die weinig opbracht, en hadden er geen probleem mee dat Engeland hier weer heer en meester werd. Na een tijd in de Oostzee, keerde Jacob Benckes in het jaar 1676 terug in de Cariben en leverde daar slag met de Fransen bij Sint Maarten, Cayenne en Tobago. In 1677 probeerden de Fransen Tobago terug te veroveren. Na een bloedige strijd lukte dat aan het eind van het jaar. Jacob Benckes sneuvelde toen een Franse bom insloeg in de kruitkamer van de Sterrenschans, waar Benckes net zijn maaltijd nuttigde. Jacob Benckes was niet het enige slachtoffer. Meer dan 2.000 doden vielen er in de strijd om Tobago, een eiland dat niet veel groter is dan Texel.

Het is niet gering wat Jacob Benckes presteerde. Menige zeeslag gevochten, eilanden veroverd en dus zelfs New York heroverd. Gestorven in het harnas. Genoeg ingrediënten voor een heldenstatus. En toch: wie kent Jacob Benckes nog? Terwijl in de zeeheldenbuurten van menig grote stad het geijkte rijtje zeehelden wordt geëerd, is daar nooit een straat genoemd naar deze Friese zeeheld. Maar in New York zijn ze hem niet vergeten. In het Metropolitan Museum hangt zijn portret en dat van zijn verloofde Ingena Rotterdam. Ze zijn vereeuwigd door Nicolaas Maes, niet de eerste de beste portrettist. Niet alleen de schilderijen, maar ook de lijsten zijn prachtig. In verguld hout tonen zij de symboliek van de levensgeschiedenis van deze beide mensen, die van elkaar hielden, maar door de vroegtijdige dood van Jacob, geen echtbaar zijn geworden.

Het Fries Scheepvaart Museum aan het Kleinzand 16 in Sneek is geopend van maandag tot en met zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur en op zondag van 12.00 tot 17.00 uur.
